

Карън Мак, Дженифър Кауфман - „Любовницата на Фройд“

Мина стоеше на заледения мръсен тротоар и трепереше в палтото си. Пръстите ѝ пареха от студ, когато помахаше да спре наемния кабриолет, но духът ѝ бе приповдигнат от мисълта, че има къде да се установи.

– Ела веднага у дома, скъпа моя Мина – настоятелно я бе поканила сестра ѝ. – Децата ужасно са се затъжили за теб. Ще те очакваме за обяд.

В небето бяха надвиснали облаци, откъм реката духаше вятър и ноемврийската сутрин бе смразяващо студена, когато Мина пое към срещата със сестра си.

Върлинезият кочияш отначало бе любезен, но я изгледа остро, когато тя отстъпи настрана и му показа струпания си на тротоара багаж като на някоя насилствено изхвърлена от дома ѝ. С мърморене качи чантите ѝ в багажното отделение на файтона и сега, докато се возеха по празните улици, той цъкаше с език почти толкова шумно, колкото тропаша копитата на конете.

– Колко още остава? – беше попитала.

Той очевидно бе избрал „панорамния маршрут“ около Ринга и при отминаване на всяка сграда, образец на неокласицизъм, ренесанс и барок, изтъкваше отличителните ѝ качества.

– Хофбургтеатер е основан от императора през 1874 година... Хофопер е открита от Негово Величество скоро след това, а Хофмузеум...

Може би се домогва към по-голям бакшиш, реши тя, докато наблюдаваше контура на Виена, подобен на сватбена торта със заснежените заострени кулички и готически орнаменти.

Вярно, думите на Марта бяха окуражителни, но Мина вече осъзнаваше неприятния факт, че това е спасителна операция, а не покана. Не по своя воля се натрапваше на сестра си, която нямаше как да ѝ откаже. Колко обезсърчително бе да е в подобна позиция на този етап от живота си. От друга страна, за момента този дом бе убежище за падналия ѝ дух.

Мина притеснено погледна златния часовник, висещ от майчината ѝ брошка. Знаеше как сестра ѝ приема закъсненията. Обядът (супа, месо, зеленчуци и десерт) винаги бе сервиран точно в един и нито минута по-късно. В трапезарията на Марта хората не влизаха и излизаха, когато им скимнеше. Всички домашни задължения бяха изпълнявани с военна прецизност. По правилата на Марта. Тя щеше да живее по правилата на Марта. Така бе и редно. Това бе домът на Марта. Съпругът на Марта. Децата на Марта.

Семейство Фройд живееше в Девети район на стръмна непривлекателна улица. Единият ѝ край опираше в изискан жилищен квартал, а ниският граничеше с безпорядъка на пазара Танделмаркт, сгушен край канал на Дунав.

Кочияшът дръпна юздите на конете и на езика си и файтонът намали ход. Още едно описание на Хоф двореца, Хоф театъра или Хоф каквото ще, и Мина щеше да го стисне за Хоф врата. Когато най-после спря пред Берггасе, тя му плати и му даде щедър бакшиш – човекът мръзнеше здраво на капрата – с последните пари от спестяванията си. Пристигна в дома на сестра си без средства и без план.

Винаги бе намирала фасадата на сградата, в която живееше сестра ѝ, много достолепна – високи орнаментирани прозорци, барокова и класическа украса и като цяло с величествено излъчване, стига човек да не поглеждаше към магазините на партера. Вляво от входа имаше еврейска месарница, а вдясно – кооперативна бакалница. Децата на Фройд, облечени в палта, се бяха скупчили на предните стълби в очакване да я посрещнат.

– Колко дълго ще оштанеш при наш, лелю Мина? – попита четиригодишната Софи, розовобузо и къдраво херувимче, което фъфлеше и никога не се усмихваше. Останалите деца наобиколиха Мина, когато слезе от файтона, като някои подсмърчаха и триеха очи. Преди Мина да успее да отговори, чу как седемгодишният Оливер се провикна към майка си:

– Мамо, къде ще спи тя? Нали татко каза, че нямаме място?

Марта се показа на входа и разпъди децата като гълъби.

– Скъпата ми Мина. Ето те и теб – каза Марта, повдигна се на пръсти и целуна сестра си по двете бузи.

– Марта, не знам как да ти...

– Спри. Нито дума повече, мила моя. Ние сме щастливците.

Мина прегърна сестра си, а после се отдръпна и я огледа. Не беше виждала Марта от раждането на Ана и беше малко смутена от вида ѝ. Безжизнената ѝ коса бе разделена на път по средата и опъната назад в строг кок, а изражението ѝ беше напрегнато и нервно. Изглеждаше като човек, току-що измъкнал се от скривалище – подпухнали зачервени очи с лилави торбички под тях, обикновено безупречното ѝ облекло – смачкано и застанало някак накриво. Марта открай време беше „хубавичката сестра“, благословена с нежен овал на бледото лице и извита като лъка на Купидон горна устна, която ѝ придаваше тъкмо нужната степен на съблазнителност. Ала сега, след шест бременности, изглеждаше подпухнала и обезформена, а общото впечатление, което създаваше, беше за умора.

– Толкова се тревожех за теб – каза Марта, като хвана здраво ръката на Мина и я поведе в апартамента. Софи, Оливер и другите деца се скупчиха зад тях и взеха да се бутат в антрето, като всяко се стремеше да излезе най-отпред.

Прекосиха бавно безличния буржоазен апартамент с шкафове от палисандрово дърво, маса в стил „Бидермайер“, произвехтели персийски килими и завеси, влачещи се по пода. Разнасяше се бегла миризма на вакса за полиране на мебели и на паркет. Децата ги следваха отзад, а послушанието и благоприличието им постепенно се топяха. Оливер и Мартин се втурнаха през салона, същински малки пакостници, а момичетата задърпаха ръкава на Мина, като се надпреварваха за вниманието ѝ.

Стаята на Мина беше малка и със странна форма, някогашен будоар към родителската спалня с висок и тесен прозорец над леглото. До един леген бе поставена кана с вода, на тоалетката имаше газена лампа, а леглото беше застлано с чисти чаршафи. Имаше малка камина, облицована с декоративни керамични плочки, и дървен гардероб с орнаменти, сврян в ъгъла.

Марта я въведе в стаята и дръпна встрани белите муселинени завеси, като пусна меката следобедна светлина да залее лъщия дървен под. Наля чаша с вода и я подаде на Мина.

– Изглеждаш отслабнала, скъпа. Добре ли се храниш? – попита Марта и докато наблюдаваше умислено сестра си, приседна на ръба на леглото.

Двете сестри все още си приличаха – тъмни очи с един и същ нюанс, еднакви прави носове, гъсти коси на вълни, макар че Мина бе наследила слабата фигура на баща им, докато Марта вече се превръщаше в копие на пълничката им и с едри форми майка. На младини разликата в телосложението им не беше така очевидна, но с годините бе станала по-изявена.

Откъм отворената врата се раздаде тропот, докато Мартин, най-големият син на Фройд, мелодраматично тътреше куфарите ѝ. След няколко години можеше и да стане хубав, помисли си Мина, но за момента беше тромав и леко пухкав, с прясна синина под дясното око. Марта често се оплакваше, че детето вечно си навлича беди и често се

прибира у дома я с ожулени колена, я с насинено око и със заплашителни бележки от майки на други деца.

– Какво ти е на окото?

– Нищо – отвърна той.

– Колко дълго ще останеш?

– Само за обяда – отвърна Мина.

– Вярно ли? – рече той с надежда и остави у Мина отчетливо впечатление, че проблемът с „неомъжената леля“ все още не бе решен между родителите му.

– Прекрасна е – каза Марта, като се любоваше на фината тъкан на копринената вечерна рокля, която Мина извади от багажа си.

– Подарък от бивша работодателка. Всъщност не точно подарък. Баронесата смяташе, че е демоде, и ми поръча да я махна някъде – отвърна Мина с усмивка. После внезапно я връхлетя спомен от юношеството. Двете с Марта се готвеха за първото социално събитие за сезона. Марта беше на осемнайсет и в очите на многото си обожатели – самото женско съвършенство: висока метър и петдесет и осем сантиметра, с дребно и миловидно лице, с изящни ръце и стъпала. В този конкретен прекрасен есенен ден бузите ѝ още бяха розови от сутрешната разходка и изглеждаше девствено чиста в сивия си костюм и подобаващи боти. Двете с Мина прекосиха широката Рингщрасе, минаха покрай катедралата „Свети Стефан“ и операта и влязоха в сърцето на стария град, където фамилията шивач държеше малко магазинче. Първото „елегантно“ празненство за сезона щеше да е чак след месеци, но Марта вече бе избрала плата за роклята си: седем метра жълт брокат (без кринолин – твърде долнопробно и старомодно), който щеше да бъде измерен, скроен и ушит в рокля с прилепнал тиранизиращ корсаж, за да подчертае тънката ѝ талия и скромните задни части. Магазинчето беше на една виеща се тъмна уличка със средновековен калдъръм, притиснато между парфюмерия и дърводелско ателие, от което се носеше мирис на лак. В мига, когато двете момичета влязоха, потънаха сред коприни. Десетки дебели топове бяха опрени до стените, като задръстваха пътеките и прозорците, наред с кутии, преливащи от дантели, панделки, пера и ресни. Мина докосваше пищните френски тъкани, италианските платове със сложни десени, гладките кадифета в резеда, алено и лъскаво златисто. Но какви ли бяха цените, зачуди се тя. Никъде не се виждаха етикети.

– Марта, колко мислиш, че ще...

– О, Мина, погледни. Това е прускосиньо кадифе – възкликна Марта омагьосана.

– Приятелките ти ще станат прускозелени от завист – подхвърли с усмивка Мина.

На четиринайсет Мина се извисяваше над по-голямата си сестра чак до степен да излиза от каноните на модата с дългите си крака и шия и изпъкналите ключици под блузата. Тя още не ходеше по вечеринки като сестра си и дори не притежаваше официална рокля като за големи. Погледна себе си, а после и сестра си в голямото огледало в пробната. Правеше го редовно с надеждата ръстът ѝ магически да се смали до този на сестра ѝ, ала, уви, това нямаше как да стане, за нейна радост, през бъдещите години.

Ала Мина имаше с какво да се утешава. И тя, и Марта притежаваха финия профил на Бернейс, а кожата им беше бяла и чиста. Само дето нейните стъпала бяха гигантски в сравнение с тези на Марта и Мина едва бе навършила осем, когато двете със сестра ѝ не можеха да си разменят пантофи и обувки. А освен това и косата ѝ – все се изплъзваше от плитката и около лицето ѝ вечно имаше рошави кичури. Ами почеркът ѝ? Беше много по-разкривен от този на Марта и частният учител никога не пропускаше да го изтъкне, макар с неохота да признаваше, че Мина е „ученичката“ в семейството.

След пробата двете сестри поеа хванати подръка покрай архитектурната безкрайност на Ринга и богато украсените фасади на жилищните сгради, а после по Карнтнер Щрасе покрай катедралата. В онези дни на всяка крачка човек можеше да срещне офицери в официалните им униформи и една група такива се усмихнаха на сестрите и докоснаха шлемовете си. Оставаха още няколко улици до канала и до пазара на търговците на едро, където си купиха горещи и лепкави сметанови кейкове в хартиени подложки и помахаха на хората в минаващите лодки. В този момент светът им беше защитен и безпроблемен и за разлика от повечето момичета те бяха благодарни. Миналото беше истински кошмар.

Десет години по-рано, когато семейството беше живяло в Хамбург, баща им Берман Бернейс беше пратен в затвора заради измама с банкрут. Беше несправедливо обвинен, Мина нямаше съмнение в това. И въпреки това години наред по семейните сбирки и други социални събития се долавяше спотаено неудобство. Докато той беше в затвора, майката на Мина възприе надменна и презрителна поза в противодействие на позора; по-големият ѝ брат Илай напусна училище, изостави приятелите си и отиде да работи за един чичо от Киев, който извършваше разносна търговия на стоки из провинцията. Илай изчезваше за седмици наред бог знае къде, после се появяваше унил и изтощен със смачкани дрехи, вмирисани на наденица и зеле. Възмущаваше се от мръсотията и болестите по селата, от претъпканите пансиони без нужници, но най-вече мразеше живота на пътуващ търговец. (Е, помисли си Мина, той им даде да разберат на всички, премести се в Америка със семейството си и сега е богат човек.)

Тя никога нямаше да забрави деня, в който баща ѝ най-после се прибра у дома. Застана на прага и приличаше на полумъртъв, косата му бе побеляла и сплъстена, а също и брадата, с която бе обрасло лицето му. Видът му поразя Мина, а и цялото семейство, което млъкна стъписано.

— Моя малка шана мадел — рече той, като използва галювните думи, с които се обръщаше към нея още откакто се бе родила, „красивото ми момиченце“. Разпери ръце да я прегърне и я притисна към себе си, а тя усещаше кокалите му под пуловера. По-късно вечерта, когато запалиха свещите за Сабат, семейството бе притихнало и предпазливо, ала в тона на майка ѝ прозвучаха гняв и тревога, които не изчезнаха и след години.